

1. Verklaring van het college gemeente Barneveld

A. Analyse van het tekort

In 2018 en 2019 waren in Barneveld de tekorten binnen BUIG respectievelijk 4,12% en 5,43%. In 2020 is het tekort 9,3%. Het BUIG-budget bedroeg in 2020 € 7.388.262,- . De relevante uitgaven over dat jaar bedroegen € 8.077.872,-. Met de start van de coronamaatregelen in maart was 2020 een bijzonder jaar. Door de maatregelen kon een deel van de re-integratie instrumenten (tijdelijk) niet ingezet worden. Daarmee is de ontwikkeling van leerdoelen bij sommige bijstandsgerechtigden mogelijk gestagneerd, wat ook de uitstroom richting werk heeft beïnvloed.

Naast eventuele effecten van de coronamaatregelen toont een analyse van de uitgaven dat, onder andere ten opzichte van voorgaande jaren, vijf componenten hoofdzakelijk oorzaak zijn van het tekort. In onderstaande tabel zijn deze componenten benoemd en is een verklaring gegeven voor de hogere uitgaven.

Uitgaven-component	Verklaring hogere uitgaven
Verstreking uitkeringen	Het aantal uitkeringsgerechtigden ligt in het jaar 2020 gemiddeld op 552 bijstandsdossiers. In 2019 waren dit er gemiddeld 548. Aan uitkeringen Participatiewet is ruim € 150.000,- meer besteed dan in 2019. De gemiddelde hoogte van de verstrekkingen is omhoog gegaan. In 2020 hebben we onze achterstand in het vestigen van statushouders ingelopen. In 2020 betekende dat een verdubbeling van het aantal te huisvesten statushouders ten opzichte van 2019. Deze mensen zijn allemaal afhankelijk van een uitkering Participatiewet en dit heeft invloed op de hoogte van instroom.
Baten algemene bijstand	De baten algemene bijstand (hoogte terugvorderingen) lopen de afgelopen jaren terug. We zien in 2020 geen uitschieters in de hoogte van de teruggevorderde bedragen, waar we dat voorliggende jaren wel zagen. Ook is gebleken dat veel inwoners door de coronacrisis over verminderde betaalcapaciteit beschikken om te voldoen aan hun betaalverplichting. Om verdere schuldenproblematiek te voorkomen zijn we hier coulant mee om gegaan.
Bbz	Per 2020 wordt de Bbz volledig binnen BUIG gefinancierd, waar dit eerder (voor een deel) apart was. Het tekort binnen de Bbz telt per 2020 mee voor de vangnetuitkering BUIG. De uitgaven binnen Bbz-levensonderhoud zijn in 2020 ruim € 130.000,- hoger dan voorgaande jaren. Barneveld is een ondernemende gemeente. Meer dan voorheen hebben kwetsbare (startende) zelfstandigen een uitkering levensonderhoud ontvangen. Maar ook binnen de gevestigde ondernemers zien we een hoger beroep. Een aantal ondernemers is omdat zij niet voldoen aan de voorwaarden van de Tozo langer afhankelijk gebleven van een Bbz-uitkering. Daarnaast zijn er meer inwoners vanwege baanverlies een onderneming gestart vanuit het Bbz. Ook zagen we dat ondernemers in 2020 langer afhankelijk waren van een Bbz-uitkering vanwege ziekte.
Loonkosten-subsidie	De uitgaven loonkostensubsidie voor mensen met een indicatie Banenafpraak in 2020 zijn ten opzichte van 2018 bijna verdubbeld, naar ruim € 600.000,-. Dat betekent in positieve zin dat we heel succesvol zijn in onze opgave om mensen met een arbeidsbeperking te bemiddelen naar werk. Ook als zij geen uitkering Participatiewet ontvingen. Financieel leidt dit tot hogere uitgaven.
IOAW	De IOAW is een uitkering voor inwoners die voor 1 januari 1965 zijn geboren en na hun 50^e jaar werkloos zijn geworden. De kosten voor het verstrekken van IOAW-uitkeringen zijn ten opzichte van 2018 met bijna € 150.000,-, en ten opzichte van 2019 met ruim € 60.000,- toegenomen. Dit komt door een toename van rechthebbenden. In 2018 gemiddeld 24, in 2019 gemiddeld 30 en in 2020 gemiddeld 32.

B. Getroffen maatregelen om het tekort te reduceren

Algemeen

Het aantal verstrekte uitkeringen is in Barneveld redelijk stabiel. Al jaren is in Barneveld het aantal uitkeringsgerechtigden lager dan het landelijk gemiddelde. Op de hoogte van de uitkeringen kunnen wij als gemeente geen invloed uitoefenen, omdat deze bij wet is geregeld. Door inzet van re-integratie instrumenten kan uitstroom richting of behoud van werk worden gestimuleerd. Dat maakt re-integratie de belangrijkste beïnvloedbare factor om het tekort binnen BUIG te reduceren. Verhoogde uitstroom kan immers zorgen voor lagere uitgaven voor uitkeringen. Wij maken ons wel zorgen over het gegeven dat een succesvolle re-integratieaanpak lijkt te leiden tot ontvangst van minder rijksmiddelen.

Middels de maandrapportage wordt de gemeenteraad voortdurend op de hoogte gehouden van ontwikkelingen binnen het bijstandsvolume. Via diverse speerpunten wordt de gemeenteraad geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen.

Reeds getroffen maatregelen in 2020

Vooruitlopend op een eventuele aanvraag voor de vangnetregeling, hebben we gedurende het jaar 2020 een aantal maatregelen getroffen om onze uitgaven meer in lijn te brengen met de rijksbijdragen en uitstroom of behoud van werk zoveel mogelijk te stimuleren. Deze maatregelen zijn (samen met een aantal andere sturingsmogelijkheden) in het memo *Sturingsmogelijkheden budgetten Participatiewet* in oktober 2020 gedeeld met de gemeenteraad:

- In 2019 en 2020 ontvingen we vanuit het Rijk incidenteel extra budget voor taalondersteuning aan statushouders. Deze middelen zijn ingezet op onder andere taalstages en werkervaringsplaatsen voor statushouders die als leerdoel hebben de Nederlandse taal te verbeteren, om zo uitstroom te bevorderen
- Voorheen werden diverse trainingen en ondersteuning bij het opstellen van cv's vormgegeven door een externe partij. Per januari 2020 worden deze trainingen intern door onze gespreksvoerders uitgevoerd. Wanneer behoefte is aan specifieke expertise, wordt dit incidenteel ingekocht.
- De veranderende doelgroep vraagt een andere benadering van gemeentelijke gespreksvoerders. Bij de werving van nieuwe medewerkers wordt daarom rekening gehouden met het beschikken over bepaalde gedrags- en gespreksvaardigheden en affiniteit met de doelgroep. Het afgelopen jaar zijn nieuwe medewerkers met diverse achtergronden (bijvoorbeeld jobcoach) aangetrokken als gespreksvoerder.
- We streven naar het inzetten van een re-integratie instrument dat past bij de uiteindelijk te behalen doelen van de betreffende inwoner (voor zover realistisch) en de effecten van deze inzet op uitstroom op de korte en lange termijn. Indien mogelijk wordt gekozen voor ondersteuning die als goedkoopst adequaat wordt gezien.

Met de start van de coronamaatregelen in maart 2020 is ook de inzet van re-integratie instrumenten grotendeels gestopt en op een later moment hervat. Hierdoor valt de besteding van het budget en daarmee de effecten van de ingezette maatregelen niet eenvoudig te vergelijken met andere jaren.

Naast maatregelen binnen re-integratie, zijn ook op aangrenzende velden binnen het sociaal domein een aantal zaken (door)ontwikkeld en ingezet die van invloed zijn op het aantal uitkeringsgerechtigden.

We zien bijvoorbeeld dat de groep uitkeringsgerechtigden bovenmatig is vertegenwoordigd binnen de schuldhelpverlening. Daarnaast weten we dat financiële stress toeleiding richting de arbeidsmarkt in de weg staat. Door ook hier op in te zetten, dragen we bij aan het verhogen van de uitstroomkansen richting werk:

- Er is in 2020 aan een pilot gewerkt rondom de toegankelijkheid van en bekendheid met schuldhelpverlening. Deze is in maart 2021 gestart. Deze pilot bestaat uit een lokale communicatiecampagne en het experimenteren met laagdrempelige activiteiten. Met als doel het verhogen van de toegankelijkheid en het (vroegtijdig) bereiken van een grotere groep inwoners. We informeren inwoners over de mogelijkheden van budgetcoaching en schuldhelpverlening en maken het onderwerp 'financiële problemen' beter bespreekbaar.
- Vroegsignalering van schulden is per 2021 een wettelijke taak. Wij vullen deze taak breder in dan het wettelijk kader. Door in te zetten op preventie en vroegtijdig in gesprek gaan en ondersteunen te bieden bij financiële hulpvragen, helpen we voorkomen dat schuldenproblematiek wordt vergroot en mensen afhankelijk worden van een uitkering.
- Onze dienstverlening binnen schuldhelpverlening is voor een fundamenteel deel gericht op het krijgen van inzicht en ontwikkelen van vaardigheden. Zo helpen we onze inwoners hun financiële zelfredzaamheid te behouden en te bevorderen. Daarnaast is in 2020 ingezet op de aanschaf en implementatie van Suite4SocialeRegie, een systeem dat integrale regievoering ondersteunt. Dit wordt in 2021 verder uitgerold.

Aanvullende maatregelen 2021

Naar aanleiding van de analyse per uitgavecomponent (onder A) wordt per component uiteen gezet of en welke maatregelen aanvullend worden getroffen om het tekort terug te dringen.

Verstreking uitkeringen:

Aangezien de uitgaven de afgelopen jaren hoger zijn dan de middelen die we hiervoor vanuit het Rijk ontvangen, wordt de rijksbijdrage binnen de gemeentelijke begroting aangevuld met eigen middelen. We zien ook dat deze middelen normaliter volledig voor re-integratie worden ingezet. Het jaar 2020 laat hierop een afwijkend beeld zien door het niet volledig kunnen inzetten van re-integratie instrumenten vanwege de inachtneming van de coronamaatregelen. Het aanvullend inzetten van eigen middelen voor re-integratie sluit aan bij onze visie alle inwoners mee te laten doen naar vermogen. We zijn van mening dat we ons klantenbestand goed in beeld hebben en denken dat we juist door de inzet van re-integratieactiviteiten effectief zijn in het laag houden van het aantal uitkeringsgerechtigden. De middelen die we vanuit het Rijk tot onze beschikking krijgen lijken echter te beperkt te zijn en blijven.

Vanuit onze visie zetten we voor alle uitkeringsgerechtigden zo passend mogelijk instrumenten in ter bevordering van participatie en re-integratie. Omdat gestuurd dient te worden op de budgetten binnen de Participatiewet, maken we verdere keuzes bij het inzetten van re-integratie instrumenten. We kiezen ervoor een aantal maatregelen te treffen die passen binnen onze visie en tegelijkertijd bijdragen aan het terugdringen van het budgettekort. Dit zijn grotendeels aanscherpingen van reeds ingezette processen. Hierbij houden we oog voor de inzet van instrumenten die bijdragen aan uitstroom of het behouden van werk voor doelgroepen die afhankelijk zijn van deze ondersteuning.

Re-integratie instrumenten

We gaan over tot de volgende maatregelen binnen re-integratie:

- We hebben voortdurend oog voor passende re-integratie instrumenten. Niet de inzet van een instrument, maar het te behalen doel staat voorop.
- We zetten verdere stappen binnen de werkwijze Oplossingsgericht Werken. Wanneer een gespreksvoerder een re-integratie instrument vanaf een bepaalde drempelwaarde wil inzetten, wordt in breed casuïstiek besproken of de inzet van dit instrument bijdraagt aan het te behalen doel of dat er mogelijk een ander (goedkoper) alternatief voor handen is.
- We beperken de duur en mate van inzet van re-integratie instrumenten. Wij zetten geen re-integratie instrumenten meer in bij inwoners die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering en waarbij geen ontwikkeling zichtbaar is. De gespreksvoerders kunnen zich hierdoor richten op bijstandsgerechtigden waarbij de kans op uitstroom groter is.

Verkleinen mismatch tussen vraag en aanbod

We zien dat er sprake is van een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Daarnaast zien we dat de baankansen als gevolg van corona aan het veranderen zijn. Deze mismatch proberen we zoveel mogelijk te verkleinen door de volgende acties:

- We zetten gerichte activiteiten in om de ontwikkeling van competenties van onze uitkeringsgerechtigden aan te laten sluiten bij de behoeften van werkgevers.

Binnen de Arbeidsmarktregio Foodvalley wordt samengewerkt met gemeenten, UWV, onderwijs en werkgevers. Vanuit Perspectief op Werk (PoW) zijn en worden de aankomende periode diverse projecten gestart waarmee de samenwerking tussen deze partijen verder wordt verstevigd met als doel een inclusieve arbeidsmarkt. Bij de diverse projecten is aandacht voor de (indirecte) effecten van corona op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt gewerkt met de kolommen *instroom*, *doorstroom* en *uitstroom*.

→ De kolom instroom heeft als doel werkzoekenden goed in beeld te hebben vanuit competenties en een realistisch arbeidsmarktperspectief. Werkzoekenden worden vanuit een realistisch arbeidsmarktperspectief ondersteund in het duurzaam deelnemen aan de arbeidsmarkt.

→ De kolom doorstroom heeft als doel werkzoekenden waarbij het profiel niet of onvoldoende aansluit bij de vraag uit de markt mogelijkheden te bieden om ook hen uiteindelijk duurzaam aan het werk te krijgen. Dit kan ingegeven worden door behoeften vanuit een groep kandidaten, vanuit een vraag van gemeenten/UWV, maar wordt vooral ingegeven door een vraag vanuit de markt.

Kenmerkend zijn de testfase en ontwikkeling van ideeën en initiatieven waar normaal geen of onvoldoende ruimte voor is.

→ De kolom uitstroom heeft als doel zoveel mogelijk werkzoekenden te matchen op de behoefte vanuit de arbeidsmarkt. Enerzijds wordt dit gerealiseerd door optimaal gebruik te maken van bestaande mogelijkheden zoals het WSP, private partners en de uitzendbranche. Anderzijds wordt er ruimte gecreëerd voor nieuw te ontwikkelen werkinitiatieven. Deze komen voort uit de onderzoeksfase in kolom 2 en initiatieven die eerder succesvol lokaal zijn gestart. Belangrijk hierbij is

de aansluiting bij de behoefte vanuit de markt, van werkgevers en daarmee ook nauwe samenwerking met de andere kolommen.

- Gefinancierd vanuit de PoW-middelen start de gemeente Barneveld een project gericht op de uitstroom van bijstandsgerechtigden die vaak al langere tijd afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering. Binnen dit project doen we ervaring op met en meten we de effecten van intensieve aandacht voor een uitkeringsgerechtigde door een externe partij. Dit project is specifiek gericht op het verhogen van de uitstroomkansen van bijstandsgerechtigden.
- Voortdurend zetten wij regionaal via het werkgeversservicepunt, samen met onze collega-gemeenten in de arbeidsmarktregio Foodvalley, in op verbetering van de aansluiting op de arbeidsmarkt. Juist door corona is dit relevanter geworden, doordat we wijzigingen in de baankansen en arbeidsmogelijkheden zien.

Baten algemene bijstand:

Terugvordering en verhaal was voorheen uitbesteed aan een derde partij. De maatregelen die hierop zijn genomen:

- Terugvordering en verhaal zijn weer volledig in eigen beheer genomen. Ten opzichte van de werkwijze in het verleden, wordt deze rol nu vanuit een actievere rol en houding ingevuld. In het eerste kwartaal van 2021 zien we een stijging in de baten waarvan we verwachten dat deze zich doorzet.
- We intensiveren het uitvoeren van terugvordering en verhaal. De al ingezette weg om de invordering in het geval van juridische procedures actiever op te pakken, zetten we voort.

Verder zien we dat, mede doordat we de Tozo met grotendeels bestaande formatie hebben uitgevoerd om ondernemers snel van een uitkering te voorzien, er in 2020 een tijdelijke verschuiving van prioriteit is geweest. Op basis van de eerste resultaten van 2021 is de verwachting dat de baten het niveau van 2020 ruim gaan overstijgen.

Bbz:

In tijden van corona zien wij geen verantwoorde mogelijkheden de kosten Bbz terug te dringen. Enerzijds is er een groep ondernemers die het heel zwaar heeft en na de Tozo mogelijk een beroep op de Bbz zal doen. Anderzijds biedt corona nieuwe mogelijkheden op het gebied van werk voor zowel werknemers als zelfstandigen. We zien de Bbz als een belangrijk vangnet voor ondernemers, die levensvatbaar worden geacht. In onze zeer ondernemende gemeente willen we, zeker in tijden van corona, geen bezuiniging vanuit een financieel kader doorvoeren. We zijn ervan overtuigd dat de negatieve effecten op lange termijn in dat geval groter zijn dan de financiële winsten op korte termijn. Naast dat we dat onwenselijk vinden, wordt door de minister van SZW aangegeven dat na afloop van de Tozo de Bbz de aangewezen vangnet voor ondernemers is.

Loonkostensubsidie:

In Barneveld zijn we trots op de behaalde resultaten bij het bemiddelen naar werk van mensen met een arbeidsbeperking. Tegelijkertijd zien we dat de inzet van loonkostensubsidie veel geld kost en de huidige financieringssystematiek onvoldoende aansluit bij de verantwoordelijkheid die we als gemeente op dit vlak hebben. Door staatssecretaris Van 't Wout is in de kamerbrief van 10 december 2020 (referentienummer 2020-000013192) aangekondigd dat het financieringscomponent

loonkostensubsidie binnen BUIG per 2022 wordt afgestemd op de realisatie. Onze verwachting is dat deze aanpassing voor het grootste deel de Barneveldse uitgaven loonkostensubsidie zal compenseren. Omdat de realisatie van 2020 en 2021 hiervoor ook van belang is, zien wij dit als aanmoediging van het behoud van onze werkwijze. Daarnaast zien wij dat de inzet van loonkostensubsidie voor deze groep fundamenteel positief bijdraagt aan hun deelname aan de arbeidsmarkt.

IOAW:

De IOAW is een uitkering voor inwoners die voor 1 januari 1965 zijn geboren en na hun 50e jaar werkloos zijn geworden. Omdat deze groep op den duur de pensioengerechtigde leeftijd zal bereiken en vanaf dat moment geen aanspraak meer kan maken op de IOAW, is er sprake van een natuurlijk verloop.. Wordt deze doelgroep na hun 60^e werkloos, dan kan men aanspraak maken op de IOW. Deze wordt verstrekt door het UWV. De afgelopen jaren zien we het aantal uitkeringsgerechtigden IOAW in Barneveld toenemen. Dit is enerzijds te verklaren door de ontwikkeling op de arbeidsmarkt waardoor er minder vraag naar oudere werknemers is. Anderzijds is deze toename te verklaren door de per 1 januari 2016 gestarte stapsgewijze verkorting van de WW-duur. Hierdoor heeft men eerder de maximale WW-duur doorlopen en komt men in aanmerking voor de IOAW. Het beeld van Q1 van 2021 laat een daling zien, waardoor we verwachten dat de piek achter ons ligt en door natuurlijke uitstroom de kosten teruglopen.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

In totaal verwachten we € 275.000,- te kunnen besparen. Voor een deel zijn dit besparingen die we realiseren door de door ons getroffen en verder aan te scherpen maatregelen. En voor een deel komt dit door externe ontwikkelingen op het gebied van de IOAW en loonkostensubsidie. Bij de IOAW verwachten we een afname door de uitsterfconstructie. Bij loonkostensubsidie wijzigt de financieringssystematiek, maar dit zal wel in de toekomst pas financieel effect hebben. Met de door ons getroffen en verder aan te scherpen maatregelen verwachten wij het ontstane tekort te reduceren, maar blijven wij tegelijkertijd in lijn met onze visie uitvoering geven aan de Participatiewet. In 2021 reduceren we het BUIG-tekort naar een niveau tussen 5,5% tot 6%. Door de wijziging van de financieringswijze loonkostensubsidie binnen BUIG, verwachten we dat dit in 2022 is teruggebracht naar een tekort van maximaal 3,5%.

De besparing van € 275.000,- is als volgt opgebouwd:

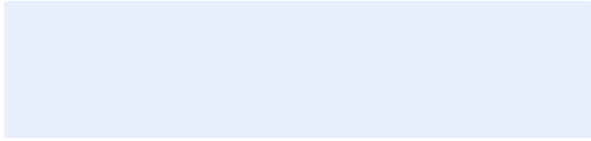
- We verwachten dat de we door wijzigingen in de inzet van re-integratiemiddelen en het continueren van inzet op ontwikkeling richting kansberoepen, de uitstroom uit de uitkering kunnen verhogen. Hiermee verwachten we € 150.000,- te kunnen besparen.
- Door het uitvoeren van terugvordering en verhaal in eigen beheer, verwachten we de trend van teruglopende baten te kunnen keren. De verwachting is dat dit in 2021 tot € 50.000,- meer baten leidt.
- Met het natuurlijk verloop binnen de IOAW, verwachten we een besparing van € 75.000,-

D. Ondertekening

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Barneveld verklaart dat het voor 15 augustus 2021 de genoemde maatregelen heeft getroffen om te komen tot tekortreductie.

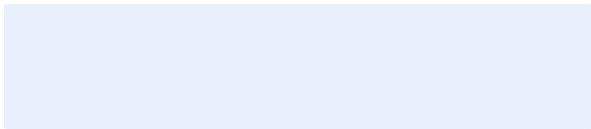
Datum: 25 mei 2021

De secretaris,

Naam van de ondertekenaar: W. Wieringa

De burgemeester,

Naam van de ondertekenaar: J.J. Luteijn